

Öğretim Elemanları ile Yapılan Odak Grup Görüşmelerin Sonuçları

Kapadokya Üniversitesi'nde görev yapan öğretim elemanlarının uzaktan öğretim ile ilgili görüş ve deneyimlerinin belirlenmesi amacıyla farklı programlarda öğretim yapan 8 öğretim elemanından iki farklı odak grup oluşturulmuş ve görüşme tekniği ile veri toplanmıştır.

Yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak öğretim elemanlarına, online derslerin planlanması, yürütülmesi ve değerlendirme süreçleri, bu süreçlerde yaşadıkları zorluklar ve çözüm stratejileri ve önerileri hakkında sorular sorulmuştur. Görüşmeler yaklaşık 150 dakika sürmüştür. Elde edilen veri, içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiş ve ortaya çıkan temalar ve kodlar aşağıda sunulmuştur.

Bulgular

Öğretim elemanları ile yapılan odak grup görüşmelerinde elde edilen verinin analizi sonucunda beş başlık ortaya çıkmıştır. Bunlar; uzaktan öğretime yönelik anlayışlar, uzaktan öğretim sürecindeki uygulamalar, karşılaşılan zorluklar, bu zorluklarla baş etme yolları ve önerilerdir.

a) Uzaktan Öğretime Yönelik Anlayışlar

Öğretim elemanlarının uzaktan öğretime yönelik anlayışları pozitif ve negatif olmak üzere iki grupta toplanmaktadır.

Uzaktan öğretimi pozitif yönde algılayan öğretim elemanları, uzaktan öğretimi “ekonomik, gereklilik, kolaylık, tasarruf, zamansız ve mekansız eğitim” olarak görürken bazı öğretim elemanları “işyükü, salt bilgi aktarımı, insani ve duygusal boyutları içermeyen” bir öğretim biçimi olarak algılamaktadır.

b) Uzaktan Öğretim Uygulamaları

Görüşmelerde öğretim elemanlarının ders planlama, yürütme ve değerlendirme süreçlerindeki uygulamalarına dair bulgular da elde edilmiştir.

Ders planlama sürecinde, öğretim elemanlarının daha çok içeriği (konu/ünite) ve bilgi paketini baz aldıkları görülmüştür. Öğretilecek konuya göre ders planlaması yapan öğretim elemanları aynı zamanda uzaktan öğretim platformunun (ALMS) imkanları doğrultusunda da ders planında değişiklikler ve eklemeler yaptıklarını belirtmişlerdir. Örneğin, bazı öğretim elemanları, platformda yer alan çevrimiçi mini anket etkinliğini öğrenciden geri bildirim

almak, öğrencinin dikkatini çekmek ve anlık katılımı görmek için ders planlarına eklediklerini belirtmişlerdir. Öğretim elemanları, ayrıca, üniversite yönetiminin maksimum slayt sayfa sayısı, veri/içerik kullanım hakkı ve etik, logo kullanımı gibi konularda belirlediği gereklilikleri yerine getirmeye çalıştıklarını ve ders planlamasında bu hususları dikkate aldıklarını söylemişlerdir.

Online öğretim sürecinde ise kullanılan öğretim tekniklerinden, öğretim materyalleri ve araçlarından, geri bildirim ve etkileşim şekilleri ve değerlendirme yöntemlerinden bahsedilmiştir.

Öğretim elemanları öğretim tekniklerinden en çok soru-cevap, örnek olay, çevrimiçi anket, spot bilgi sunumu/aktarımı, oyun ve bulmacayı kullanırken video, animasyon, resim/fotoğraf, gif, slayt gibi öğretim materyallerini kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Geri bildirim ve öğrenci ile etkileşim kurmak amacıyla, ders sırasında mini anketler, önceki bilgiyi ve sunulan bilgiyi test eden sorular sorma ve kısa sınavlardan (quiz) yararlandıkları görülmüştür. Ders saati dışında ise, öğrencilerin öğrenme ve diğer sorunlarını çözmek, taleplerini değerlendirmek ve onları yönlendirmek için Microsoft Teams uygulaması üzerinden gerçekleştirdikleri ofis saati ve danışmanlık saati sayesinde öğrencilerle bir araya gelebildiklerini ve ayrıca whatsapp, mail, telefonda görüşme yoluyla öğrencilerle sürekli etkileşimde kaldıklarını söylemişlerdir.

Görüşmelerde, ölçme ve değerlendirme için öğretim elemanlarının genellikle ödev vermeyi (sunum, araştırma, proje, uygulama videosu vb.) tercih ettikleri ve süreci değerlendirmeye önem verdikleri belirtilmiştir. Bunun dışında, çevrimiçi sınavlar (çoktan seçmeli, eşleştirme, açık uçlu vb.) yapıldığı söylenmiştir.

c) Uzaktan Öğretim Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar

Görüşmeye katılan öğretim elemanlarının online öğretim süresince karşılaştıkları zorlukların öğretim elemanı kaynaklı, öğrenci kaynaklı, öğretim programı kaynaklı, uzaktan öğretim sistemi kaynaklı ve yönetim kaynaklı olduğu belirlenmiştir.

Öğretim elemanından kaynaklanan sorunların başında uzaktan öğretime ve sisteme (ALMS) tam anlamıyla hâkim olamamak gelmektedir. Üniversite yönetimi tarafından ALMS ve e-öğrenme üzerine hizmet içi eğitimler verildiği halde kendilerini tam anlamıyla yetkin hissetmediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, uygulama gerektiren dersleri uzaktan öğretim yoluyla verdiklerinde kendilerini yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Görüşmelerde,

öğretim elemanları açısından öğrencilerin hazırbulunuşluğunu ve ön bilgisini test etmenin zorluklarından da bahsedilmiştir. Bir öğretim elemanı, konunun zorluk/derinlik derecesini öğrencilerin seviyesine göre ayarlamakta sıkıntı yaşadığını ve geçmiş yıllardaki deneyimlerini esas alarak anlatım yaptığını belirtmiştir. Ayrıca, Covid-19 salgını sonrası uzaktan öğretime hızlı bir geçiş yapılmasının öğretim elemanlarını hızlı bir adaptasyona sürüklediğini ve uyumda zorlandıklarını, ancak 2019-2020 bahar dönemine göre 2020-2021 güz döneminde sisteme hâkimiyet bakımından kendilerini daha yetkin hissettiklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilerden kaynaklanan problemler ise, öğrencilerin uzaktan öğretimi bir öğretim olarak değerlendirmemesi, derste online görünmelerine rağmen derse aktif olarak katılmamaları, uzaktan öğretime karşı olumsuz bir tutum sergilemeleri, öğrenme motivasyonlarının düşük olması olarak listelenmiştir. Örneğin, bir öğretim elemanı ders sırasında soru-cevap tekniği kullanarak ve ödev, kısa sınav, proje vb. tekniklerle öğrencinin öğrenmesini test etmeye çalıştığı halde öğrencilerin öğrenip öğrenmediğinden tam anlamıyla emin olamadığını söylemiştir. Öğrencilerin sınav ve ödevlerde akranları ve akrabaları ile yardımlaşmasının önüne geçilemediği ve öğrencilerin online derslere aktif bir şekilde katılımı sağlanamadığı için uzaktan öğretimin etkinliğini yitirdiği düşünülmektedir.

Görüşmelerde, uzaktan öğretim sistemindeki bazı eksikliklerin de sorunlara yol açtığı belirtilmiştir. Öğretim elemanları, powerpoint sunuların PDF olarak yüklenmesi zorunluluğu, kamerayı aynı anda açabilecek öğrenci sayısının kısıtlı olması, çizim yapma zorluğu ve çift ekrana imkan vermemesi gibi durumların kullanışlılık sorunu olduğunu ifade etmişlerdir. Örneğin, bir öğretim elemanı online platformda yazı tahtasında etkin çizim yapılamadığı için çizim yapabilmek için tablet kullandığını ve ekran paylaşımı yapmak durumunda kaldığını söylemiştir.

Öğretim elemanlarına göre, öğretim programlarından kaynaklı sorunların başında yüz yüze eğitim için planlanan içeriğin uzaktan öğretimde de uygulanmaya çalışılması ve revize edilmemesi/uyarlanmaması gelmektedir. Örneğin, görüşmelerde yoğun ders içeriğine sahip derslerin birleştirilmesi (örn. Anatomi ve Fizyoloji) sonucu bu dersleri online şekilde öğretmenin daha da zorlaştığı belirtilmiştir. Ayrıca, uzaktan öğretim için gerekli materyal/kaynakların yeterli olmaması (e-kitap, uygulama videoları vb.) ve var olan kaynakları telif haklarından dolayı kullanamama öğretim elemanlarını slayt ve doğrudan aktarım yapmaya mecbur bırakmaktadır.

Değerlendirme açısından da bazı sorunlardan bahsedilmiştir. Öğretim elemanları online sınavların güvenilirliği ve geçerliğinin olmadığını ve bu yüzden öğrenmeyi tam anlamıyla ölçemediklerini beyan etmişlerdir. Özellikle uygulamalı derslerde öğrencilere ödev vermek durumunda kaldıklarını, ancak ödevin uygulama sınavının yerini tutamayacağını söylemişlerdir.

Üniversite yönetiminin bazı uygulamaları da öğretim elemanlarına göre bazı zorluklara yol açmaktadır. Uzaktan öğretim sürecine çok hızlı adapte olabilen ve hızlı problem çözebilen bir üniversite yönetimi olduğundan bahseden öğretim elemanları yine de bazı sorunlar olduğunu belirtmişlerdir. Öğretim elemanları, uzaktan öğretimin ekstra iş yükü getirmesinin göz ardı edildiğini ve ders saatlerinin fazla olduğunu, öğretim elemanlarının karar verme sürecine tam anlamıyla dahil edilmediğini ve kararların yukarıdan aşağıya (top-down) uygulandığını, ALMS, powerpoint hazırlama, eğiticinin eğitimi ve e-öğrenme yetkinlikleri gibi eğitimlerle desteklenseler de eğitimlerin var olan iş yükü içerisinde tam etki sağlayamadığını, öğretim elemanlarına öğretim programını uygulamada (içerik değiştirme, değerlendirme sistemleri vb.) yeteri kadar özerklik verilmediğini, öğrencilerin her konuda ilk temas kurduğu kişinin öğretim elemanları olmasının öğretim elemanlarına problem çözme yükümlülüğü getirdiğini ve mesai kavramını ortadan kaldırdığını ifade etmişlerdir.

d) Uzaktan Öğretim Sürecinin İyileştirilmesine Yönelik Öneriler

Görüşmelerde, öğretim elemanları uzaktan öğretimin iyileştirilmesi için uzaktan öğretim sistemi, öğretim programları, öğretim elemanlarının gelişimi ve üniversite yönetiminin uygulamalarına yönelik bazı önerilerde bulunmuşlardır.

1) Uzaktan Öğretim Sisteminin İyileştirilmesine Yönelik Öneriler

- ALMS’de eş zamanlı kamera ve mikrofon açabilen öğrencilerin sayısının artırılması ve Microsoft Teams uygulamasına benzer hale getirilmesi
- Powerpoint sunuların ppt formatında sisteme yüklenebilir hale gelmesi
- Sistemde çizim yapabilme imkanının sağlanması
- Çift ekran kullanımının sağlanması

2) Öğretim Elemanlarının Gelişimine Yönelik Öneriler

- Öğretim elemanlarının sistemi etkin kullanmaları için var olan iş yükü dikkate alınarak farklı eğitim modellerinin uygulanması
- Eğiticinin eğitimi gibi eğitimlerin sürece yayılması ve uygulamalı olması
- Öğretim elemanlarının mesleki ve kişisel gelişimlerine zaman ayırabilmeleri için iş yükünün hafifletilmesi
- Sistemi yeni kullanmaya başlayan öğretim elemanlarına oryantasyon yapılması
- Ders ve öğretim elemanı değerlendirme anketlerinin sonuçlarının öğretim elemanları ile paylaşılması
- Öğretim elemanlarına içerikte ve değerlendirmede değişiklik yapma özerkliğinin verilmesi

3) Öğretim Programlarına Yönelik Öneriler

- Yüz yüze eğitim için tasarlanan öğretim programlarının uzaktan eğitime uyarlanması
- Değerlendirme sistem ve tiplerinin uzaktan öğretime göre yeniden düzenlenmesi ve süreç değerlendirmeye odaklanması
- Uygulama ağırlıklı derslerin online olarak daha etkin öğretimi için malzeme ve araç temin edilmesi (çizim tableti vb.)
- Online değerlendirme seçenekleri arasından çoktan seçmeli sınavların kaldırılması

4. Üniversite Yönetiminin Uygulamalarına Yönelik Öneriler

- Ders süresince öğretim elemanlarının takibi ve gözetlenmesinin yeniden düzenlenmesi
- Ders süresinin kısaltılması
- Öğretim elemanlarına uzaktan öğretimin getirdiği ekstra yükümlülükleri dikkate alarak haftalık ders programının hafifletilmesi
- İhtiyaç sahibi öğrencilerin belirlenmesi ve ihtiyaçlarının giderilmesi için destek sağlanması
- Öğrencilerin öğrenme ve öğretme dışındaki tüm sorunları ve ihtiyaçlarını (muhasabe, öğrenci işleri vb.) çözmek için doğrudan öğretim elemanlarıyla iletişime geçmelerini engellemek için öğrenci destek hattı/biriminin kurulması

